

Hatházi András: KOVÁCS JÁNOS MEGHAL

Igazi mesejáték

Szikár hétköznapiság – Lőkös Ildikó előszava

Hatházi András drámája a székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színház és a nagyváradi Szigligeti Színház közösen meghirdetett dráMÁzat elnevezésű pályázata díjazottjainak egyike. A 2018-ban negyedik alkalommal kiírt verseny ugyan jeligés volt (e sorok írója is zsűritag volt), de a közel száz mű közül mégsem lehetett nem észrevenni a *Kovács János meghal*-t, mely elsöre különös módon épp a puritán címével kelti föl a figyelmet maga iránt. Ilyen merész címet utoljára talán Örkény István adott a *Tótéknak*.

A cím másképp is érdekes. Az állítmány jelen idejű alakja, a „meghal” ritkán használatos, többnyire azt mondjuk, „meghalt”. Hiszen a meghalás, mikor már hírértékű, akkor nem jelen idejű folyamat, hanem befejezett múlt. A *Kovács János meghal* cím arra a folyamatra, arra történetre utal, amelyről a dráma szól. A jelen időben követhetni végig egy ember halálát. Ott kezdődik, hogy kihirdetik a halálos ítélet, a gyilkos kór diagnózisa, s ott végződik, hogy eltemettetik Kovács János. Mindezt a fia, Kovács András meséli. A narratíva kezdete a jelen, ami átvált a múltba. Az emlékezés képei finoman fedik le egymást, amin halványan dereng át az idő. Egyáltalán, valójában ki meséli ezt a történetet? Kinek? És hol vagyunk? A különböző helyszíneken, mint kórház, otthon, piac, hivatal, templom, temető stb. vagy inkább csak Kovács András fejében? Vagy még inkább Kovács Jánoséban?

Hatházi sokféle színpadi szöveget írt már – de valamennyire jellemző a hely-telenség és az idő-tlenség. Többnyire nem tudni pontosan, hol vagyunk, mikor, és kik ezek a szereplők, miközben e finom lebegés mellett nagyon is valóságosnak, „hótreálnak” tűnnek föl az események. Megrendülten hallgatjuk (olvassuk), mi mindent kér a kórházban fekvő Kovács János a fiától, amit egy cédulára is följegyez – míg egyszercsak, a folyamatosan zajló események közepébe ékelődik egy mondat: „Aztán tíz év múlva ezt a papírt lopták el tőlem.” És megint vissza a kórházi valóságba. Vagyis akkor hol is vagyunk? És mikor is? „Oké. Játsszunk. Folytassuk a mesét” – mondja Kovács András, hogy folytatódhasson ez a térben-időben-képzeletben való ide-oda játék.

Ennek a játéknak a része az is, amikor a dráma néhány jelentében a magyar nyelvű dialógus keveredik a románnal. Dramaturgiailag is fontos, a szereplők közti másságot mutatja föl, ugyanakkor fölerősíti a főhős kiszolgáltatottságát, még ridegebbé teszi a haldokló ember környezetét. De filozófiai síkon is hozzátesz annak a színházi megmutatásával, hogy halálunk (haldoklásunk) pillanatában (pillanataiban) mennyire egyedül vagyunk, még beszélni sem tudunk kivel, legalábbis az anyanyelvünkön, a saját nyelvünkön biztos nem. Az is különös leleménye a szerzőnek, hogy miközben Kovács András románul beszélget pl. az orvossal vagy a folyosón ácsorgókkal, az ehhez fűzött kommentárjai, belső monológjai, szinte ráúszva a román szövegre, magyarul hangzanak el.

Hatházi András drámája tehát különleges dramaturgiájú, különleges narratívájú – de ha csak ettől lenne érdekes, nem ragyogott volna ki ilyen erőteljesen a mezőnyből. A témaválasztása is egyetemesen átélhető, a halál, az elmúlás árnyékában mutatja föl hőseit: egy fiatalembert, aki az apja halála után évekkal még mindig viaskodik veszteség érzésével. Újra és újra visszapörgeti az eseményeket, így keresve megnyugvást. Közben megismerni a túlhajsolt, megfásult kórházi orvost, a folyosón várakozókat, a rokonokat, szomszédokat, munkatársakat, temetkezési vállalkozót, papot és így tovább. Valamennyiük erős karakter, de közülük is a legerősebb az anya, Kovács Mária figurája. Ez a hármas, Kovács János, Kovács András és Kovács Mária áll a központjában a történetnek, a többiek a hozzájuk fűződő viszonyaik révén kerülnek bele. A hármasukról írok, de dramaturgiailag is különös hármas ez. Kovács András a hagyományos értelemben vett mesélő, Kovács Mária az ő emlékképeként elevenedik meg néha-néha, miközben az sejtetődik, hogy ő is végig részese a játéknak. A címszereplő Kovács Jánosnak egyetlen szó szövege nincsen, végülis ő akár elhagyható is lenne – bár a szerző a szereplők színre lépésének sorrendjében való fölsorolásánál első helyre teszi. „Ez pedig, akit én most itt cipelek, az Kovács János. Az én apám” – mondja már az első megszólalásánál, a mű legelején Kovács András. Ennyi a bűjtött szerzői instrukció Kovács Jánosról, aztán majd a leendő előadások rendezői eldönthetik, mennyire fogadják meg. (Zakariás Zalán, a dráma székelyudvarhelyi ősbemutatójának rendezője végig a színen szerepelteti afféle néma szereplőként az apát.) Hatházi eredeti szövegében így folytatja Kovács András: „Aki már régóta halott, de most, amikor én ezt mondom önöknek, még csak haldoklik.

Állítólag haldoklik. Legalábbis ezt mondja az orvos. Szabó doktor.” És ezzel a mondattal el is indul a játék, az orvosról kiderül, hogy a neve ellenére román, és természetesen románul mondja el a szörnyű hírt a végstádiumban lévő apáról.

A történet fölfogható Kovács András pokoljárásának is – de nem kerülhető ki a szembesülés Hatházi András különleges színház-gondolkodásával. Hatházi András színész, egyetemi tanár, rendező, író, drámaíró, időnként dékánhelyettes, a Szabad Művészetek Doktora, Lohinszky Lóránd érdemes művész hajdani tanítványa, Jászai Mari-díjas, romániai magyar – és ez a bőséges felsorolás sem árulja el, kicsoda is ő valójában. Kicsit elmerülve munkásságában, föltűnik, milyen elszánt makacssággal kutatja, mire is a színház. Egyetemi előadásában is, tudományos írásaiban is és művészi munkáiban is, amilyen például Tom Dugdale kollégájával közösen létrehozott előadása, a *Tizenöt próbálkozás színészetre*. A fanyar humorú etűdökből fölépülő előadás arról kísérel meggyőzni, hogy a színészet lényegét, a színház működését nem lehet megérteni. És most itt egy újabb kísérlete. A *Kovács János meghal*. A szikár hétköznapiság levegője lengi be, megrendítő együtt menni a főhőssel – miközben látni, hogy persze, hogy színház. „Most, hogy így nézem anyámat, eszembe jut, hogy mi van velem? Hiszen anyám több évtizede nincs” – mondja ki Kovács András a dráma egyik legintimebb, ha nem épp a legintimebb beszélgetésénél. Mikor az anyjával, Kovács Máriával való beszélgetés közben soha nem tudott titkokról hall. Majd így folytatja: „Ő sincs. Én akkor kivel beszélgetek? Kiről beszélgetek?”

A szélsőségek színházzá fogalmazása – ez az, amit Hatházi szívhez hatolóan tud – és ez az, amitől ez a szöveg sokfelé nyit utat a vele foglalkozó rendezőnek, művészeknek, és ez az, amitől hátborzongatóan gyönyörű a *Kovács János meghal*.

SZEREPLŐK¹ (a színrelépés sorrendjében):

KOVÁCS JÁNOS

KOVÁCS ANDRÁS, Kovács János fia

DOCTORUL SABO, belgyógyász

KOVÁCS MÁRIA, Kovács János felesége

PÂRVULESCU CSENGE, szomszédasszony

TURAY DOKTOR, onkológus

EGY VÁRAKOZÓ A FOLYOSÓRÓL

EGY MÁSIK EMBER A FOLYOSÓRÓL

MAGYAR KOFA

KOMA, Kovács András komája

KOMÁNÉ, az előző felesége

KERESZTLÁNY, Kovács András keresztlánya

MUNKATÁRS, Kovács János munkatársa

DUCI, Kovács János lánya

SANDU, Duci barátja

ZSOLI MAMA, Kovács János édesanyja

SONNER IDA, kortalan szász apáca

IMREZOLTI, családorvos

KÖRORVOS

REFORMÁTUS PAP

TEMETKEZÉSI VÁLLAKOZÓ

KÖZJEGYZŐ

EGY FÉRFI A TORRÓL²

¹ A családot (a színen mindig jelen lévő néma Kovács Jánost, Kovács Andrást és az olykor megjelenő Kovács Máriát) kivéve a többi szerepet mindössze két nő és egy férfi játszhatja el felváltva. De nem muszáj, ez csak egy lehetőség. Mert az is lehet, hogy az egészet csak Kovács András mutatja be.

² Aki bárki lehet: Imrezolti, Koma, Sandu – de akár maga Kovács János is.

KOVÁCS ANDRÁS: Jó estét! Kívánok. Mert valamikor valaki azt mondta nekem, hogy ezt is hozzá kell tenni. Nincs olyan, hogy „Jó estét!”, csak így, külön, és nincs olyan, hogy csak kívánok. Így, önmagában. Szóval jó estét kívánok. A címben szereplő Kovács János az apám. Én Kovács András vagyok. Nálunk a családban 1876 – vagy talán 1875 – óta a Jánosok és az Andrások sorra váltják egymást. Eddig tudom visszavezetni a családfám. 1876-ban – vagy ’75-ben-ben – egy bizonyos Kovács András magáénak vallotta Kovács Jánost. Én egy fattyú ágról származom. Kovács András volt az ükapám. Kovács János lett a dédapám, neki volt hét gyermeke. Ilona, András, Ibolya, János, Mihály, Mária és Zelma. Ebből a hétből életben maradtak Ilona, János és Mihály. Legalábbis emlékeim szerint. János lett a nagyapám. És mert hű maradt a családi hagyományhoz, két fiát Andrásnak, és Jánosnak keresztelte. András volt az elsőszülött, és aztán az ő elsőszülött gyermeke János lett. János elsőszülött gyermeke meg András. Ez vagyok én. És itt meg is szakadt a hagyomány. Jánosnak, az unokafivéremnek nem lett fia. Legalábbis azt mondják, hogy az a gyermek nem az övé. Nem is keresztelték Andrásnak. András meg, azaz én nem kereszteltem Jánosnak egyik fiamat sem. Pedig most már nekem is van, nem is egy, hál’Istennek. Szóval ennyit a történelemtől. Ez pedig, akit én most itt cipelek, az Kovács János. Az én apám. Aki már régóta halott, de most, amikor én ezt mondom önöknek, még csak haldoklik. Állítólag haldoklik. Legalábbis ezt mondja az orvos. Szabó doktor. Jó napot! Jó napot kívánok!

DOCTORUL SABO: Românește, vă rog.³

KOVÁCS ANDRÁS: Román. Nem tudom, hogy mért lep meg még mindig, ha román orvossal találkozom. Vagy, ha román kasszákisasszonnyal. Elvégre Németországban németek laknak. Franciaországban franciák. Romániában románok vannak. Pardon. Îmi cer scuze. Bună ziua. Am văzut numele Dumneavoastră pe halat, și am crezut că...⁴

DOCTORUL SABO: A, ăsta nu-i halatul meu. Dar din greșelă și eu sunt Sabo. L-am moștenit de la taică-mio. Cine l-a pus să-și facă analizele astea?⁵

³ Románul, lesz szíves.

⁴ Elnézés. Jó napot. Láttam a nevet a köpenyén, és azt hittem...

⁵ Ja, ez nem az enyém. De véletlenül én is Sabo vagyok. Apámtól örököltem. Ki kérte ezeket az analíziseket?

KOVÁCS ANDRÁS: Medicul de familie.⁶

DOCTORUL SABO: E tâmpit?⁷

KOVÁCS ANDRÁS: Domnul Imrezoli. Domnul doctor Imreh Zoltán. Poate-l știți...⁸

DOCTORUL SABO: Poa' să fie și Papa de la Roma, tot tâmpit e!⁹

KOVÁCS ANDRÁS: Nu știu...¹⁰

DOCTORUL SABO: E tâmpit. Eu îți spun că e. E un dobitoc cât China. Nu astea trebuiau făcute.¹¹

KOVÁCS ANDRÁS: Nu știu...¹²

DOCTORUL SABO: Dar dumneata n-ai părere? Tu nu-ți deschizi gura când e vorba de sănătatea lu' taică-tu? Dumneata nu vezi cum arată? Dacă mai apucă o lună e bine. Are metastază. La ficat. Se vede de la o poștă, dom'le.¹³

KOVÁCS ANDRÁS: Most először hallom ezeket a szavakat. Pedig tudok románul, nem is keveset. Mégsem értem. Csak nézem a száját, és arra gondolok, hogy akkor én most árva leszek. A húgom eszembe se jutott.

DOCTORUL SABO: Și tâmpitu' ăla-l pune să-și facă analizele astea... Incredibil dom'le, în ce țară trăim! Incredibil! Vai de curu' nostru! Dar se vede clar, dom'le pe radiografie. E prostie curată! L-au ucis.¹⁴

KOVÁCS ANDRÁS: Nu cred că...¹⁵

DOCTORUL SABO: Aici nu-i vorba de credință, dom'le.¹⁶

KOVÁCS ANDRÁS: Și atunci eu ce să fac?¹⁷

⁶ A családorvos.

⁷ Ez hülye?

⁸ Imrezoli úr. Imreh Zoltán doktor úr. Talán ismeri...

⁹ Felőlem lehet a római pápa, akkor is hülye.

¹⁰ Nem tudom...

¹¹ Hülye. Mondom én neked. Akkora egy hülye, mint Kína. Nem ezeket kellett volna.

¹² Nem tudom...

¹³ Hát magának nincs semmi hozzáfűznivalója? Nem nyitja ki a száját, amikor az apja egészségéről van szó? Nem látja, hogy néz ez ki? Jó, ha még egy hónapot kibír. Áttéte van. A májra. Egy kilométerről látszik, uram.

¹⁴ És ~~Az~~ az a hülye meg ilyen analízisekre küldi... Hihetetlen, micsoda országban élünk! Hihetetlen! Baszhatjuk! De hiszen tisztán látszik a röntgenen. Tiszta örület! Kinyírták.

¹⁵ Nem hinném, hogy...

¹⁶ Ez nem hit kérdése, uram.

¹⁷ S akkor én most mit csináljak?

DOCTORUL SABO: Nimic. Ce vrei să faci? Nu mai e nimic de făcut. Îmi pare rău. Eu n-am cum să-l țin aici, îmi ocupă patul. Și n-am ce să-i dau. Și chiar dacă aş avea, costă. Costă enorm. O avere, ce mai! Și nici ăla nu-i sigur. Mai bine-l duci acasă, îi prescriu ceva medicamente ca să mai reziste o săptămâna, două...¹⁸

KOVÁCS ANDRÁS: Dar de ce?¹⁹

DOCTORUL SABO: Cum de ce?²⁰

KOVÁCS ANDRÁS: Din ce cauză...²¹

DOCTORUL SABO: Păi nu ți-au spus? Doctorul ăla vestit care l-o trimis direct în groapă. Dobitocu' dracului. Așa se pare că totul a pornit de la plămâni. Fuma? Da, fuma, e clar. Dumneata fumezi? No, vezi că-i riscant. Eventual îl poți duce la oncologie, la Cluj. Ai pe cineva acolo?²²

KOVÁCS ANDRÁS: Nu.²³

DOCTORUL SABO: Nici eu. Am un văr la reumatologie, dar cu el n-ai ce face... Poate găsiți un medic pe acolo. Dar oricum, îți spun: nu are mai mult de o lună. Bine, hai, maxim' două...²⁴

KOVÁCS ANDRÁS: El știe ce are?²⁵

DOCTORUL SABO: De unde să știe? Nu. Eu nu i-am spus nimic. Nu ține de datoria mea. Dar dacă dumneata consideri că vrei să-i spui, e decizia dumnitale.²⁶

KOVÁCS ANDRÁS: Și dacă fac rost de bani?²⁷

DOCTORUL SABO: Ce bani, dom'le?²⁸

KOVÁCS ANDRÁS: Ați zis că costă mult. Ceva ce să-i dați.²⁹

¹⁸ Semmit. Miért, mit akar csinálni? Már semmit se lehet tenni. ~~Nagyon~~ Sajnálom. Nem tarthatom benn, ~~hogy~~ foglalja itt nekem az ágyat. És nincs mit adnom neki. És ha lenne is, az pénz. Sok pénz. Mit sok, egy vagyon! És arra sincs garancia. Jobb, ha hazaviszi, írok neki valamiket, hogy húzza még egy-két hétig.

¹⁹ De mitől?

²⁰ Hogyhogy mitől?

²¹ Mi okozta?

²² Hát ezt se mondták meg? Az a híres orvos, aki egyenesen a koporsóba tette. Az istenverte marha. Úgy néz ki, a tüdejéről indult. dohányzott? Igen, mi az, hogy. Maga dohányzik? Na, vigyázzon, mert veszélyes. Esetleg elviheti az onkológiára Kolozsvárra. Van ott valakije?

²³ Nincs.

²⁴ Nekem sincs. Van egy unokaöcsém a reumatológián, de azzal nincs mit kezdeni... Hátha talál ott valami orvost. De akárhogy is, mondom magának: legfeljebb egy hónapja van még hátra. Jó, na, esetleg kettő...

²⁵ Ő tudja, hogy mi a baja?

²⁶ Honnan tudná? Nem tudja. Én nem mondtam neki. Nem az én dolgom. Ha meg akarja mondani neki, a maga dolga.

²⁷ És ha szerzek pénzt?

²⁸ Milyen pénzt, kérem?

DOCTORUL SABO: A, am spus-o, și eu, așa, să te consolez. Dar n-am ce să-i dau. Încă nu s-a descoperit nimic pentru așa ceva. Eventual ceva ceaiuri băbești. Ți-am spus, că are metastază. Tu ești turc, omule? Cu aia n-am ce face. Tot organismul lui e o singură tumoră. Asta e, îmi pare rău. Cu cancerul nu-i de joacă.³⁰

KOVÁCS ANDRÁS: És ha dollármilliomos lennék? Vagy ha most hirtelen felébrednék ebből az álomból? Ha kiderülne, hogy ez a valaki itt előttem csak hülye vicceket csinál, mindez csak színház, és én nem is ebben az országban élek... Lehet, hogy ez az a pillanat, amit annyiszor elképzeltem, de nem így? Lehet, hogy ez ismét egy lehetőség ahhoz, hogy végre hős legyek? Lehet, hogy rengeteg párhuzamos világ van egymás mellett? Lehet, hogy most abbaahagyháttnám ezt az egészet?

DOCTORUL SABO: Dar repet, dacă dumneta consideri că vrei să-i spui adevărul, e decizia dumnitale. Vrei să-l vezi? Poate ar fi bine...³¹

KOVÁCS ANDRÁS: Nu, mulțumesc...³²

DOCTORUL SABO: Tudtam. Mind így döntenek. Ai o țigară? A mea acu' s-a gătat și încă n-a venit sora de la bodegă. C-am trimis-o să-mi aducă vreo trei-patru fire. Când vine ți le înapoiez. Mersi. Atunci pe mâine. Oricum, luni trebuie să-l externez. Așa că fii bun și prezintă-te pâna la zece, că tre' să-l scot din pat.³³

KOVÁCS ANDRÁS: Da, pe mâine.³⁴ Aztán hazamentem anyámhoz. Kovács Máriához. Riához. Életemben először vezettem kétszáz kilométert. Egyedül. Emlékszem, egy emelkedő után egy egyenes szakasz következett. És én beletapostam a gázba. Előzni kezdtem egy hosszú kocsisort. És éreztem, amint hirtelen leizzad a tenyerem, és csúszni kezd a bakelit-kormányon. És az egyenes szakasz végén szemből felbukkant egy teherautó. Azóta keresem azt az érzést. Azóta hajtok iszonyatos sebességgel. Azóta cipelem apámat. Vagy legalábbis akkor vettem észre, hogy cipelem őt. Amikor beléptem anyámhoz, már tudtam: folytatni fogom ezt az álmot. Mert lehet, hogy ez egy jó szerep.

²⁹ Azt mondta, sokba kerül. Hogy adna neki valamit.

³⁰ Ja, hát azt csak úgy mondtam, hogy vigasztaljam. De nincs mit adjak. Az ilyesmire még nem fedeztek fel semmit. Esetleg valami gyógytea. Áttéte van, mondom. Maga süket? Azzal nincs mit kezdeni. Az egész szervezete egy nagy daganat. Ez van, sajnálom. A rákkal nem lehet viccelni.

³¹ De, mondom, a maga döntése, hogy elmondja-e neki. Akarja látni? Talán jó lenne.

³² Nem, köszönöm...

³³ Van egy cigid?je? Az enyém pont elfogyott, és a nővér még nem jött meg a boltból. Elküldtem pár szálért. Amikor jön, megadom. Kösz. Akkor viszlát holnap. Hétfőn mindenképp ki kell adnom. Úgyhogy legyen szíves legkésőbb tízre ide jönni, mert fel kell szabadítanom az ágyat.

³⁴ Igen, holnap.

Rákos. Még legfennebb másfél hónapja van hátra. Az orvos szerint nincs mit tenni. De elviszem Kolozsvárra. Icikének van egy ismerőse az onkológián. Turay. Már várja. Icike volt az én akkori anyósom. És anyám ismét csak ott ült a konyhában, cigarettázott, előtte a keresztnejtvénye, vele szembe meg Csenge, a szomszédasszony, akit nemrég hagyott el a férje.

KOVÁCS MÁRIA: A galád, aki rá se néz a két csodálatos gyerekére.

KOVÁCS ANDRÁS: Rákos. Még legfennebb másfél hónapja van hátra.

KOVÁCS MÁRIA: Ez biztos?

KOVÁCS ANDRÁS: Biztos. Az orvos szerint nincs mit tenni.

KOVÁCS MÁRIA: Ezt mondta az orvos?

KOVÁCS ANDRÁS: Ezt. De elviszem Kolozsvárra. Icikének van egy ismerőse az onkológián. Turay. Már várja.

KOVÁCS MÁRIA: Mikor hozod haza?

KOVÁCS ANDRÁS: Hétfőn. Szerdán pedig viszem fel Turayhoz.

KOVÁCS MÁRIA: Az jó. Aznap szabad vagyok.

KOVÁCS ANDRÁS: Jössz te is Kolozsvárra?

KOVÁCS MÁRIA: Nem. Én a hétfői napról beszélek, amikor hazahozod. Hogy aznap szabad leszek.

PÁRVULESCU CSENGE: Ezeket ma már tudják gyógyítani.

KOVÁCS MÁRIA: Nem. Ezeket ma még nem tudják gyógyítani.

KOVÁCS ANDRÁS: Aztán másnap visszamentem apámhoz. Azt mondtam neki, hogy azt mondta az orvos, hogy egy csúnya vírus támadta meg a májad. Azért vagy ilyen gyenge. Diétáznod kell, meg még meg kell csináltatni néhány analízist, és lehet, hogy műtétre is sor kerül majd. Mindenesetre a legfontosabb, hogy meg kell erősödnöd. Hétfőn hazaviszlek, de aztán nemsokára felmegyünk Kolozsvárra. Szerdán. Ő meg azt mondta nekem, hogy rendben. Addig is hozzál nekem evőeszközt, főleg egy éles kést mert nem tudom felválni ezt a kórházi kosztot, hozzál borvizet, valami olvasnivalót, és egy konyharongyot is. Meg egy csuprot. Azt a virágosat, Bandi tudja, melyiket. Bandi a keresztapám, az apám bátyja. De ide le is írtam, erre a papírra. Amikor ideadta azt az aprócska cetlit, csak néztem a szürkéssárga kezét. És a szálkás betűit. Aztán tíz év múlva ezt a papírt lopták el tőlem. Amikor elemelték a pénztárcámat. A fene bánta az aznap

felvett fizetést. Hanem az irataim, és főleg ez a papír. Ez. Ami már nincs. Mondjuk, apám sincs már. Csak én cipelem.

PÂRVULESCU CSENGE: Hallod, Andris, nálunk odahaza Csetében volt egy asszony, akiről lemondtak az orvosok. Ő meg hazament, és azt mondta, hogy neki nincs semmi baja. És meggyógyult.

KOVÁCS ANDRÁS: Hogyan?

PÂRVULESCU CSENGE: Nem tudom. De meggyógyult. Azt tudom, hogy sokat imádkozott. De ezt nem akartam mondani Ria előtt. Tudod, hogy ő nem hisz.

KOVÁCS ANDRÁS: Nem. De egyébként sem neki kell hinnie.

PÂRVULESCU CSENGE: Hát nem, de azért az sem árt. Janiról meg nem vagyok meggyőződve... Ő más. Én azért kipróbálnám a népi gyógymódot is.

KOVÁCS ANDRÁS: Igen. Mindent kipróbálunk. Aztán felvittem apámat Turay doktorhoz.

TURAY DOKTOR: Igen. Igen. Igen. Igen. Hát, Lovász úr, meg kell erősödni.

KOVÁCS ANDRÁS: Kovács. Kovács János.

TURAY DOKTOR: Persze. Kovács János. Itt írja. Elnézést. Szóval a szervezetet megviselte ez a fertőzés. Írok fel valami vitaminokat meg májerősítőt, és amikor visszanyerte az elveszített súlyának legalább felét, akkor jöjjenek fel ellenőrzésre. Lovász úr, megkérem jöjjön át, az irodámba, hogy megírhassam a receptet. Addig várjon itt meg, Lovász úr. Az idősebbik Lovász. Lovász úr, ezzel nincs mit kezdeni. Ez a szervezet még legfennebb egy-két hónapig húzza. És ez a legoptimálisabb jóslat, amibe bocsátkozhatom. Ilyen esetekben a beteg lassan-lassan a saját maga által termelt mérgekbe fullad bele. A mérgező anyagok hetven százaléka a szervezetben marad. Lerakódik. A máj már most nem képes ellátni a feladatát. Minden, ami a szervezetbe kerül, előbb-utóbb bomlásnak indul, ellenben a tisztítás, az ürítés az Ön édesapjánál már nem zajlik le. Ennek következtében és ezzel a folyamattal párhuzamosan az izmok sorvadásnak indulnak, és körülbelül tíz nap múlva a test már ülni sem tud, nemhogy járni. Ágytálozni kell, és az is lehet, hogy állandó szakavatott felügyeletre lesz szüksége. Nem tudom. Lehet. Arra is készüljön fel, hogy hamarosan az idegrendszer is felmondja a szolgálatot. Ne ijedjen meg, az Ön édesapja hallucinálni fog. Ha időközben meg nem fullad. Mert nem csak az a gond, hogy a légzőizmok is elsorvadnak, hanem az is, hogy a

kóros sejtburjánzás a tüdőnél indult el. A májon vannak a legnagyobb áttétek, de az egész test egyetlen nagy, rohamosan fejlődő daganat. Egyelőre nem érez fájdalmat, valószínűleg nem is fog, mert hamarabb meghal, mintsem a fájdalom megjelenhetne. De ez egyáltalán nem biztos. Mindenesetre adok egy igazolást, amit beválthat a gyógyszerárban, ha az ilyen helyzetekben használatos fájdalomcsillapítóra lesz szüksége. Lovász úr, sajnálom. Nem tudom. Nem tudok mit tenni... Legyenek vele minél többet. Már amennyit még magánál van.

KOVÁCS ANDRÁS: Azt mondták, hogy ilyenkor sok céklalevet kell inni.

TURAY DOKTOR: Igen. Vannak különféle módszerek. Különféle praktikák. És igen, vannak csodák is. De én a jelenlegi állásról beszélek.

KOVÁCS JÁNOS: És ha befeküdne néhány napra? Kivizsgálásra...

TURAY DOKTOR: Lovász úr, semmi értelme.

KOVÁCS ANDRÁS: Kovács. Kovács András. Ő meg Kovács János.

TURAY DOKTOR: Igen. Kovács János. Elnézést. Mindegy. Az Ön édesapja meg fog halni.

KOVÁCS ANDRÁS: Oké. Játsszunk. Folytassuk a mesét. Tegyük úgy, hogy van remény! Amíg apám a vécén volt, a kórház folyosóján hallottam, hogy van Tordán egy javasember.

EGY VÁRAKOZÓ A FOLYOSÓRÓL: Da' auzi, la Turda ai fost?³⁵

EGY MÁSIK VÁRAKOZÓ A FOLYOSÓRÓL: De ce să fi fost?³⁶

EGY VÁRAKOZÓ A FOLYOSÓRÓL: Să vorbești cu nea Ghiță.³⁷

EGY MÁSIK VÁRAKOZÓ A FOLYOSÓRÓL: Da' cine-i ăla?³⁸

EGY VÁRAKOZÓ A FOLYOSÓRÓL: Bă, tu n-ai auzit de nea Ghiță? E cel mai mare vraci din Apuseni! Poate chiar și din țară. Din Europa! O scris de el și-n Evenimentul zilei!³⁹

EGY MÁSIK VÁRAKOZÓ A FOLYOSÓRÓL: Hai no!⁴⁰

³⁵ Hallod-e, Tordára elmentél?

³⁶ Minek?

³⁷ Ghiță bánál.

³⁸ Az ki?

³⁹ Mi, te nem tudod, ki az a Ghiță bá? A Nyugati-Kárpátok legjobb javasembere! Az egész országban a legjobb! Európában! Az Evenimentul zilei-ben is volt róla cikk! (*A nap eseménye, országos napilap. A szerk.*)

⁴⁰ Komolyan?

EGY VÁRAKOZÓ A FOLYOSÓRÓL: Pe bune! O scăpat oameni cu sutele de boli! De cancer, de epilepsie, de gută – de toate! Și doar cu leacuri d-astea băbești! Meri la el, și sigur îți dă ceva!⁴¹

EGY MÁSIK VÁRAKOZÓ A FOLYOSÓRÓL: Da unde-l găsec?⁴²

EGY VÁRAKOZÓ A FOLYOSÓRÓL: La Turda-n piață-n centru. Cum intri, oiei la stânga, și a patra sau a cincea tarabă-i a lui. Îi spui păsuința și sigur te ajută. Pe mine m-o vindecat. Eu vii aicea la doctor doar că-mi place de el, și-mi face analizele gratis, că alea costă nu glumă! Da' nea Ghiță o ținut-o și pe maică-mea-n viață după operație ani buni. Și nu oricum! La șaptezeci de ani încă umbla singură pe câmp.⁴³

EGY MÁSIK VÁRAKOZÓ A FOLYOSÓRÓL: Vai de mine, multam fain. Poate găsec o ocazie. Sau iau autobuzul de trei. Oare mai e acolo?⁴⁴

EGY VÁRAKOZÓ A FOLYOSÓRÓL: Sigur. Toată ziua stă acolo. Că doar în zori mere să culeagă de toate din pădure.⁴⁵

KOVÁCS ANDRÁS: Egész úton azon gondolkoztam, hogy miért nem ajánlottam fel annak az embernek, hogy elviszem? Miért félek az emberektől? És mégis miért vagyok majdnem mindig kényszeresen szolgálatkész? Nem aszociális vagyok, hanem képmutató. És azt hiszem, hogy egy csomó minden büntetésből van így. Mert nem vagyok őszinte. És ezt az Isten látja, tudja. Ezért nem találtam ott ezt a román javasembert sem. Pedig legalább négyszer végigmentem a soron, füleltem, ki az, aki csodatevéssel foglalkozik, és utolsó alkalommal meg is kérdeztem egy magyar kofától, hogy hol van Gica úr?

MAGYAR KOFA: Ma nem jött. Beteg. Fáj a háta. Mit akar venni? Mert nálam is ugyanazok vannak.

KOVÁCS ANDRÁS: Nem, köszönöm. Aztán csak visszamentem a nénihez. Az apám rákos, és azt mondták, Gica úrnak vannak csodaszerei.

⁴¹ Biza! Százával gyógyítja a betegeket! Rák, epilepszia, guta – mindent! És mind csak ilyen gyógyteákkal! Hozzá menjé', biztos ad valamit!

⁴² De hogy találom meg?

⁴³ Tordán a központban a piacon. Bemész, és balra a negyedik vagy ötödik asztal. Elmondod a bajod, biztos segít. Engem meggyógyított. Én csak azé' járok ide az orvoshoz, mert tetszik nekem, és megcsinálja ingyen az analíziseket, mert azok rohadt sokba kerülnek! De az anyámat is Ghiță bá tartotta életben még évekig, miután megoperálták. És nem is akárhogyan! Még hetvenévesen is járt a mezőre.

⁴⁴ Jaj, istenem, köszönöm szépen! Hátha kapok stopot. Vagy a hármassal elmegyek. Vajon ott kapom még?

⁴⁵ Biztos. Ott van egész nap. Csak hajnalban nem, akkor megy az erdőbe gyűjteni.

MAGYAR KOFA: Hát gyűjtöget ő itt mindenfélét, de semmi olyat, amiről ne tudnánk mindannyian. Miféle rákja van?

KOVÁCS ANDRÁS: Tüdő. Máj áttétellel. De súlyos. Az orvosok szerint már a halálán van.

MAGYAR KOFA: A rák nem egy halálos betegség. A szerelem, az igen. De a rák, az nem. Mi történt az édesapjával?

KOVÁCS ANDRÁS: Hogyhogy mi történt? Mondom, hogy rákos lett.

MAGYAR KOFA: De a rák az valamitől lett. Az nem csak úgy belenőtt a maga apjába.

KOVÁCS ANDRÁS: Nem tudom...

MAGYAR KOFA: Valami bánatot. Csalódást. Valami, ami emészti a maga apját. Hány éves?

KOVÁCS ANDRÁS: Ötvenhárom.

MAGYAR KOFA: Sok húst eszik?

KOVÁCS ANDRÁS: Nem tudom. Valamikor sokat evett.

MAGYAR KOFA: Iszik?

KOVÁCS ANDRÁS: Nem tudom. Olykor.

MAGYAR KOFA: Mindenki iszik. Fél valamitől?

KOVÁCS ANDRÁS: Nem tudom. Régóta nem élek otthon.

MAGYAR KOFA: Igen. Mit mondjak magának? A testet kell megerősíteni. És a lelket is. Ki kell űzni mindenféle mérget. A testből is és a lélekből is. Meg a rossz gondolatokat. A félelmet. A haragot. A bánatot. A sértettséget. Minden más csak segít. Mert a gyógyulás nem a főzetekben és a levekben van. Persze, kellenek a zöldségek, a nyers zöldségek és a nyers gyümölcsök, kell a macskaköröm, a méhpempő, a vérehulló fecskefű, a máriatövis, a cékla, a gyermekláncfű, de ha nem szeretjük magunkat, ha minket sem szeretnek, ha nem nevetünk, akkor minden hiába! Akkor tényleg már csak az orvostudomány marad. De az nem megerősít, hanem még jobban legyengít. Igyon sok levelet. Sárgarépa, gránátalma, kékszőlő, áfonya, zeller, petrezselyem, boróka bogyó... És ne hámozzon meg semmit. Lehetőleg mindent nyersen, épp csak ledörzsölve egy kicsit. Egészséges helyen alszik az apja?

KOVÁCS ANDRÁS: Nem tudom...

MAGYAR KOFA: Lehet, hogy elfáradt. Az is lehet, hogy menni akar. Akkor meg el kell engedni. Azt ellenben tudja meg, hogy ő nem a rák miatt fog meghalni. Hanem azért, mert maguk azt hiszik, hogy a rák nem gyógyítható.

KOVÁCS ANDRÁS: Akkor gyógyítsa meg!

MAGYAR KOFA: Nem tudom. Én nem tudom meggyógyítani. Ha a maga édesapja meg akar gyógyulni, akkor meg fog. De ha valamikor feladta, és attól lett beteg, akkor nem. Inkább szeresse. Legyen ott mellette. Nem biztos, hogy minden áron meg kell hosszabbítani a szenvedést egy-két héttel...

KOVÁCS ANDRÁS: Jó, köszönöm! És hazavittem az apámat. De nem bírtam sokáig. Próbáltam letenni az apámat. De nem ment. Menekültem. Mindenüvé elmentem, mindenkit meglátogattam. Még a komámékat is, akiket amióta elváltam nem láttam. És iszonyatosan sokat ittam. Alig vártam, hogy letegyem az autót, és ittam, ittam mindent, válogatás nélkül.

KOMA: Én is ott szartam el, hogy hisztiztem apáméknak, hogy ne váljanak el. Jobb lett volna, ha nem szólok bele, és hagyom a dolgukat. Mert a végén csak elváltak. Amikor én megnősültem. És azóta jól megvannak külön.

KOMÁNÉ: Beszélni kéne vele.

KOMA: Hát, lehet. Nem biztos. Nem vagyok meggyőződve róla.

KOMÁNÉ: Ó, te semmi ilyesmiről nem vagy meggyőződve.

KOMA: Mert látom, hogy mi folyik két ember között.

KOMÁNÉ: Mér'? Mi folyik, apámé, mi folyik? Olyan, amilyen, de végül is csak az anyja, és csak meg kéne beszélni vele a dolgokat. Hogy mi volt, hogy hogy volt... A gyerekkor... Rendbe kell rakni a dolgokat, mert ezek a kimondatlan dolgok mérgezik meg az együttlétet.

KOMA: Ugyan, miféle együttlétet? Hiszen már legalább hét éve nem lakik otthon! Mit szóljon bele abba, amihez már semmi köze?

KOMÁNÉ: Hogyhogy semmi köze? Mégiscsak a szülei! És mi van, ha nem él otthon? Más meg otthon él, és ugyanolyan, mintha ott se lenne!

KOMA: Mit akarsz ezzel mondani?

KOMÁNÉ: Én ugyan biza semmit.

KOMA: Semmit?

KOMÁNÉ: Semmit!

KOMA: Na, hallj oda! Semmit sem akar mondani!

KOVÁCS ANDRÁS: Én meg csak ültem, és már régóta hajnalodott, és a keresztlányomat kivéve körülöttem mindenki aludt, amikor én a ködös agyamban jól elhatároztam, hogy igenis, végre tiszta vizet fogok önteni a pohárba még akkor is, ha semmi értelme ennek az egésznek.

KERESZTLÁNY: Rájöttem.

KOVÁCS ANDRÁS: Aztán hajnalban próbáltam elmondani a lényegét a keresztlányomnak. De minden, ami kijött a számon, úgy hangzott, hogy: öaei...

KERESZTLÁNY: Hallottam őket, amikor veszekedtek.

KOVÁCS ANDRÁS: Miközben idebenn saját magamban röhögtem saját magamon, hogy hiába vannak zseniális gondolataim, ha se be, se ki.

KERESZTLÁNY: Engem nem akartak.

KOVÁCS ANDRÁS: Mert a nyelvem képtelen érthetően forogni, és hiába írnám le a szavakat, nincs az az Isten, aki ilyenkor kiolvassa a kézírásomat.

KERESZTLÁNY: Nekem nem kellett volna megszületni.

KOVÁCS ANDRÁS: Nem baj, minden bennem marad, itt jó helyen van, innen semmi ki nem megy!

KERESZTLÁNY: Engem el akartak tenni láb alól.

KOVÁCS ANDRÁS: Ez kurva jó!

KERESZTLÁNY: És csak miattam maradtak együtt. Miattam házasodtak össze. Anyám mindenféle elképzelhető és elképzelhetetlen falusi vénasszonyos praktikát kipróbált. Bevett egy egész levélnyi posztinort, órákig áztatta magát a forró vízben, szekrényt emelgetett...

KOVÁCS ANDRÁS: De azért ott ültem veled, mondom, a keresztlányommal, aki – úgy éreztem – nem véletlenül maradt fenn velem. Valamit biztos mondani akart.

KERESZTLÁNY: Egyedül a kötőtűt nem próbálta ki. Félt, hogy belehal. Hogy nem fogják tudni megállítani a vérzést. És én sehogy sem akartam kikotródni. És ez biztos valamit jelent. Az, hogy engem nem lehetett eltenni. Én nem lettem angyal. Lehet, hogy ezért érzem azt, hogy ha ez nekik nem sikerült, nekem sikerülnie kell? Hogy én egy jó kislány vagyok, aki a vágyaikat teljesíti?

KOVÁCS ANDRÁS: Szerintem én iszonyatosan hülyén nézhetek ki. Csak épp ezt sem tudom kimondani. Minden csak az én fejemben van.

KERESZTLÁNY: Olyan kár, hogy ritkán találkozunk. Persze, te egy nagyon elfoglalt ember vagy. Meg roppant okos. Türelmes. Megértő. Bölcs. És én nagyon büszke vagyok rád. Szeretek veled beszélgetni. Te mindig meghallgatsz. Köszönöm.

KOVÁCS ANDRÁS. Én csak a maradék piáért maradtam fenn. Hogy ne menjen kárba. Pocsékba, ahogy errefelé mondják. Meg akartam inni a világ összes italát. Azt vártam, hogy apám is elaludjon, elengedjen, és én végre meglóghassak. Évek óta meg akarok lógni a saját életemtől. Aztán másnap délben, miközben hajtottam hazafele, a visszapillantó tükörben láttam, hogy az a sárga Dácsi, ami majdnem szembejött velem, a kanyarban egyenesen folytatta útját. Otthon azt is megtudtam a hírekből, hogy a benne ülő öreg nyugalmazott katonatiszt elaludt, és feleségestől szörnyethalt. Jól vagy?

KOVÁCS MÁRIA: Jól.

KOVÁCS ANDRÁS: És ő?

KOVÁCS MÁRIA: Ő is jól van.

KOVÁCS ANDRÁS: Általában ennyit beszélünk anyámmal az apámról.

KOVÁCS MÁRIA: Keresték a munkatársak. Ma reggel telefonáltak.

KOVÁCS ANDRÁS: Mit akarnak?

KOVÁCS MÁRIA: Meglátogatni.

KOVÁCS ANDRÁS: Láttam, hogy nem örül neki. Soha nem örült semmilyen látogatásnak. És te mit mondtál nekik?

KOVÁCS MÁRIA: Hogy beszéllek vele.

KOVÁCS ANDRÁS: És beszéltél?

KOVÁCS MÁRIA: Nem.

KOVÁCS ANDRÁS: Beszéljek én?

KOVÁCS MÁRIA: Fölösleges. Úgyis bele fog egyezni.

KOVÁCS ANDRÁS: Mikor akarnak idejönni?

KOVÁCS MÁRIA: Nem örülök neki.

KOVÁCS ANDRÁS: És míg anyám tovább fejtette a rejtvényeit, én elmentem az apám munkahelyére találkozni a kollégáival. Nem tudom, hogy jó ötlet-e a látogatás? Kellett volna kérdezni tőlük, de mindig gyáva voltam. Mondjuk mostanában ezt már meg

is tudom ideologizálni. Azt gondolom, hogy ha valamiről én gondolok valamit, az még nem ok arra, hogy az a valami olyan is legyen. Tehát ha én, de lehet, hogy nem is én, hanem anyám úgy gondolja, hogy úgy gondoljuk, hogy ez a látogatás nem egy jó ötlet, attól még remek alkalomnak látszhat a túlsó oldalról. Úgyhogy inkább megpróbáltam politikus lenni. Igen. Nem tudom, hogy elég erős-e ahhoz, hogy fogadja magukat...

MUNKATÁRS: Nem zavarkodunk sokat. Csak éppen köszönteni akarjuk. És elbúcsúzni tőle.

KOVÁCS ANDRÁS: De hiszen még nem halt meg!

MUNKATÁRS: Igen, tudjuk, éppen azért akarunk elbúcsúzni.

KOVÁCS ANDRÁS: De ő nem tudja, hogy beteg.

MUNKATÁRS: Nem?

KOVÁCS ANDRÁS: Nem. Vagyis, hogy halálos beteg. Azt tudja, hogy beteg, de azt nem, hogy halálos.

MUNKATÁRS: Akkor csak azt mondjuk meg neki, hogy gyógyulást kívánunk, és mihamarabb visszavárjuk.

KOVÁCS ANDRÁS: Nem tudom, hogy jót tesz-e ez neki...

MUNKATÁRS: Biztos igen. Mi nagyon szeretjük őt, és szeretnénk, ha ezt ő is tudná.

KOVÁCS ANDRÁS: Tudja. Többször mondta is, hogy érzi.

MUNKATÁRS: Akkor meg éppen azért. Nagyon csendben leszünk. Épp csak beköszönünk, és anyi.

KOVÁCS ANDRÁS: Mikor jönnek?

MUNKATÁRS: Mikor felelne meg?

KOVÁCS ANDRÁS: Nem tudom. Beszélnem kell még édesanyámmal is.

MUNKATÁRS: Még nem beszéltek?

KOVÁCS ANDRÁS: Nem.

MUNKATÁRS: Rendben, mi megvárjuk. Csak ne legyen nagyon késő. Mármint egészségileg.

KOVÁCS ANDRÁS: Nem lesz.

KOVÁCS MÁRIA: Elintézted?

KOVÁCS ANDRÁS: Épp csak egy rövid látogatást akarnak...

KOVÁCS MÁRIA: Nincsenek tekintettel az ember gyászára?

KOVÁCS ANDRÁS: Azt mondták akkor jönnek, amikor mi mondjuk.

KOVÁCS MÁRIA: Akkor ne jöjjenek.

KOVÁCS ANDRÁS: Egyáltalán?

KOVÁCS MÁRIA: Egyáltalán.

KOVÁCS ANDRÁS: Oké.

KOVÁCS MÁRIA: Holnap bemegyek Bubához. Csak este jövök haza.

KOVÁCS ANDRÁS: Oké.

KOVÁCS MÁRIA: Nekem is kell egy kis szünet.

KOVÁCS ANDRÁS: Oké. Holnap jöjjenek. Délelőtt.

MUNKATÁRS: Máris? Holnap?

KOVÁCS ANDRÁS: Igen, holnap. Utána már nem jó. Megint kezelésre kell vinnem.

MUNKATÁRS: Ez így nagyon hirtelen...

KOVÁCS ANDRÁS: Maguk mondták, hogy ne legyen késő!

MUNKATÁRS: De így nem tudunk mind elmenni...

KOVÁCS ANDRÁS: Hát akkor egy küldöttség. Tizenegy és tizenkettő között.

MUNKATÁRS: Rendben. Köszönjük.

KOVÁCS MÁRIA: Nem tudom itt hagyni. Még egy napra se. Szóltam Bubának, hogy ő jöjjön ide. Ő most úgylis szabadságon van.

KOVÁCS ANDRÁS: Ez biztos?

KOVÁCS MÁRIA: Micsoda?

KOVÁCS ANDRÁS: Hogy nem mész el. Hogy itthon maradsz.

KOVÁCS MÁRIA: Miért ne maradhatnék itthon?

KOVÁCS ANDRÁS: Oké. És mi lenne, ha meglepnénk Bubát, és mi ketten bemennénk érte? Autóval. Beviszlek reggel, és délre már itthon is leszünk.

KOVÁCS MÁRIA: Túlságosan költséges.

KOVÁCS ANDRÁS: Ugyan! És biztos, hogy Bubának rengeteg csomagja lesz! Mindig rengeteg csomagja van. Legalább nem kell cipelnie az állomásra, onnan meg hozzánk haza... Gyere, lepjük meg!

KOVÁCS MÁRIA: És mi lesz addig apáddal?

KOVÁCS ANDRÁS: Semmi, szólunk Ducinak, hogy maradjon itt. Duci a húgom. Kegyvesztett. Mert román a barátja. Sandu.

KOVÁCS MÁRIA: Nem. Itthon maradok.

KOVÁCS ANDRÁS: És ha bemész vonattal, én meg délben értetek megyek? Csak egy délelőtről van szó. A kilencessel bemész, és én egykor ott vagyok nálatok. Kérlek, lazíts te is egyszer!

KOVÁCS MÁRIA: És addig ki marad az apáddal?

KOVÁCS ANDRÁS: Én. És azt az egy órát, amíg beszaladok értetek és visszajövünk, kibírja. Úgyis egész nap alszik.

KOVÁCS MÁRIA: És ha akkor lesz ébren?

KOVÁCS ANDRÁS: Nem lesz ébren. Biztos.

KOVÁCS MÁRIA: Megbeszélem apáddal is.

KOVÁCS ANDRÁS: Nem tudom, hogy megbeszélte-e. Mindenesetre bent volt, hallottam, hogy duruzsolnak, másnap reggel pedig elment a kilencessel. Egyébként soha nem láttam, hogy megérintették volna egymást. Soha nem láttam, hogy megcsókolták volna egymást. Egyszer, kölyökkoromban, hallottam, hogy szerelmeskednek. Úgy emlékszem. Mintha. De az csak egyszer volt. És én vinnyni sem mertem, mert iszonyatosan féltam a sötétben. Később már külön szobában aludtak. És apám egyszer sírt, amikor anyám nagyon beteg lett. Ennyit a gyöngédségről. Késett. És nekem tizenkettőkor el kell mennem.

MUNKATÁRS: Bocsánatot kérek. Megvárom, amíg visszajön.

KOVÁCS ANDRÁS: Nem lehet. Mert el kell utaznom. El a városból.

MUNKATÁRS: Nagyon sajnálom. Bemehetek hozzá?

KOVÁCS ANDRÁS: Igen, bemehet. De csak tizenkettőig.

MUNKATÁRS: Tizenkettőig... Köszönöm.

KOVÁCS ANDRÁS: Ültem a konyhában, és néztem a szemközti tömbházat. Valamikor ott lakott a barátom. Akivel húsvét vasárnapjának hajnalán vadrészezen festettük a tojásokat. Vékony ecsetekkel. Amiket a festődéből csórtunk el előtte való nap. Mert akkoriban még szombat is dolgoztunk. Kurva jól éreztük magunkat. Nonfiguratív művészet... Egy csomó tojást összetörtünk. Bent a szobában meg szünet nélkül sírt a két gyerek. A barátom gyereke. És a felesége azóta is orrol rám.

MUNKATÁRS: Köszönöm. Köszönjük.

KOVÁCS ANDRÁS: Kész? Már megy is?

MUNKATÁRS: Tizenkettő lesz öt perc múlva.

KOVÁCS ANDRÁS: Igen. Már tizenkettő lesz öt perc múlva.

MUNKATÁRS: Köszönjük a lehetőséget. Hogy meglátogathattuk.

KOVÁCS ANDRÁS: Kár, hogy csak maga jött.

MUNKATÁRS: Hát, igen. A többiek még dolgoznak. De én ma szabadnapot vettem ki. A viszontlátásra. És sok szerencsét kívánok!

KOVÁCS ANDRÁS: Soha nem fogom megtudni, hogy miről beszélgettek. Csak annyit, hogy apám behívott, és sört kért. Mondtam neki, nem szabad, mert a májának meg kell erősödnie, és a gyógyszerekkel egyébként sem lehet inni – De ő a szavamba vágott: itt fogok megdöglenni, és még egy sört sem ihatok meg utoljára? Megígértem neki, hogy hozok. Aztán negyed egykor beesett a húgom is. A húgom, aki nem sok szerepet játszik az én életemben.

DUCI: Mikor jössz vissza?

KOVÁCS ANDRÁS: Nem tudom, kettő körül.

DUCI: Az késő.

KOVÁCS ANDRÁS: Jöttél volna hamarabb.

DUCI: Akkor itt lesz Sandu is.

KOVÁCS ANDRÁS: Az nem jó.

DUCI: Tudom. De most már mindegy.

KOVÁCS ANDRÁS: És van az a hosszú szakasz, majdnem tíz kilométer, egy részén előzni is tilos, dupla vonal, én meg beálltam a másik sávba, és nyomtam, mint süket a csengőt. Legalább száz hússzal. A mi öreg Dácsijánkkal. Bírta. Kicsit rezegett a kormány. Ráadásul ittam is. Igen. Amíg vártam a húgomat, néztem a szemközti tömbházat, és megittam egy egész üveg bort. Az apám borát. Minden évben pityókával kereskedett. Hozta-vitte, a fene tudja, hogy csinálta, a végén mindig ott volt a pincében néhány száz kiló szőlő. És aztán több demizson bor, meg törköly. Mind alkoholisták voltunk. Mire visszaértünk, Sandu valóban ott volt.

DUCI: Minden rendben volt. Evett egy kis levest is.

KOVÁCS MÁRIA: Bemegyek hozzá.

DUCI: Buba?

KOVÁCS ANDRÁS: Nem tudom. Mire odaértem, anyám már a kapu előtt cigarettázott. Egyedül. Bubát nem is láttam.

DUCI: Nem volt otthon?

KOVÁCS ANDRÁS: De. Odahaza volt. Nem tudom, mi történt. Anyám beült az autóba, és hazáig hallgatott. Egyik cigi a másik után. Füst és némaság. Ennyi. Mit még fáccsolsz Nényászándu?

SANDU: Semmit, te hogy még vagy Bágyébondi?

KOVÁCS ANDRÁS: Mit még hogy mondjak Nényászándu?

SANDU: Ejsze semmit, Bágyébondi.

DUCI: Azt mondta, hogy látni akarja Zsoli mamát.

KOVÁCS ANDRÁS: Szerinted apánk tudja, hogy mi történik?

DUCI: Szerintem igen.

KOVÁCS ANDRÁS: Zsoli mama semmit sem fog megérteni ebből.

DUCI: Nem is neki van szüksége erre a találkozásra.

KOVÁCS ANDRÁS: Zsoli mama a nagyanyánk volt. Apám anyja. Már rég bezárult nála a világ, boldogan éldegélt egy hajdani szász apácával vagy vénkisasszonnyal vagy mi a fenével: Sonner Idával. Sonner Ida volt Zsoli mama egyik albérlője, aki a havi házbér fejében vigyázott rá. A másik bérlője Emil volt, valami alkoholista nónéjm alak, de aki becsületesen fizetett. És hallgatott a sötétben. Így élt a nagyanyánk, apánk anyja. Közben anyánk olykor kidugta a fejét, de mivel látta, hogy Sandu még mindig itt van, inkább apánkkal mulatta az időt.

SANDU: Hát akkor hájládrum.

KOVÁCS MÁRIA: Apád félrebeszél. Azt mondja itt volt a munkatársa.

KOVÁCS ANDRÁS: Na. Hát már hogy lett volna itt?

KOVÁCS MÁRIA: És hogy ígértél neki sört.

KOVÁCS ANDRÁS: Nem igaz.

KOVÁCS MÁRIA: Mindegy. Hozzál neki. Mert valóban mindegy.

KOVÁCS ANDRÁS: Elhoztam a sört, anyám visszaült a keresztretjvényei mellé, és minden visszakerült a rendes kerékvágásba. Én meg egy szobába apámmal. Nos. Ez egy monológ arról, hogy én együtt vagyok az apámmal. Ami egy ritka pillanat. Anyám

mesélte, hogy alig egy-két éves voltam, és minden férfinak azt mondtam, tátá. Merthogy ritkán láttam az apámat. És egyszer a buszmegállóban egy pasas azt mondta neki: „Da’ doamnă, copilu’ ăsta nu-și cunoaște tatăl?”⁴⁶ És hogy ő akkor nagyon elszégyellte magát. Szóval itt vagyok az apámmal. Nem tudok erről semmit sem mondani, csak azt, hogy itt vagyok vele. Apám néha felül, azt is nagyon nehezen, segíteni kell neki, és szót kér. És akkor én megadom neki. Are cuvântul tovarășul Kovács.⁴⁷ Nem, mondja apám, nem Kovács, hanem Kováx. Mert egyszer így mondták. Tovarășul Covax. Rendben, hát akkor are cuvântul tovarășul Covax. Mindezt hajnali fél háromkor. De addigra apám már nem élt a szó jogával, hanem a galambokat hajtotta be a dúcba. Reggel ötig végeztünk a galambokkal, akkorra el is aludt. És én ismét nem tudtam tőle megkérdeni semmit. Nem is hiszem, hogy bármire is emlékezett volna. Soha nem is beszélgettünk, csak leveleztünk. Aztán halála után megkaptam az összes levelet, amit neki írtam. Mind eltette. Lehet, hogy szeretett engem? Mindegy. A levelek fene tudja, hol vannak... És a bélyeggyűjteményem is elveszett. A fényképeim is. Nincs egyetlen fotóm sem a gyerekkoromról. Pedig volt. Nem is egy. Hason fekve, pucéron egy évesen. Állva, indián tolldíszsel, jobb kezemben egy kis fakarddal, bal kezemben a kedvenc traktorommal. Három évesen a bilin, lábam között a kedvenc törpémmel. Aztán nagy hiány, mert megszületett a húgom. Nem igaz. Van egy fotónk, ketten a fotelben. Ő alig ül, én mosolygok. Az a két ház is, ahol gyerekeskedtem, az sincs már meg. Nekem nincs múltam. Én lehet, hogy nem is voltam. Ha meg nem voltam, akkor nem is vagyok. Csak van itt valaki, aki az apámat hallgatja: még szuszog? Még szuszog. És az a valaki mégis én vagyok. Én, aki semmit nem értek ebből az életből. Csak itt vagyok apámmal. Valakivel.

ZSOLI MAMA: Én is rákos vagyok. Már legalább húsz éve. Úgyhogy Janika is még sokáig fog élni ezzel.

KOVÁCS ANDRÁS: Lehet, Zsoli mama. De azért nem árt felkészülni.

ZSOLI MAMA: Így van, kisunokám. Fel kell készülni, mert az én koromban már nem sokra számíthat az ember.

KOVÁCS ANDRÁS: Mást is érhet meglepetés.

⁴⁶ Na de hölgyem, ez a gyerek nem ismeri az apját?!

⁴⁷ Kovács elvtársé a szó.

ZSOLI MAMA: Így van, kisunokám. Mást is érhet meglepetés, sosem tudhatjuk meg, hogy mi az Isten rendelése? De az élet rendje az, hogy egyszer a szülők, és aztán a gyerekek.

KOVÁCS ANDRÁS: Igen. Így van.

ZSOLI MAMA: Nincs nagy baj, Andriska. Kicsit lefogyott, de még jól is áll neki. Az utóbbi időben nagyon meghízott volt. És milyen békésen aludt. Fogta a kezem, és aludt. Mint kicsi korában, amikor bombáztak. Nagyapád a Ruggyanta gyárba rekedt volt, mi meg a pincében. Ő meg édesdeden aludt. Elmajszolgotott egy kis pálinkás kenyeret, és aludt, mint akinek semmi baja. Na, most is pont olyan. Nincs semmi baj. Legyetek jók.

KOVÁCS ANDRÁS: Lehet, hogy csak tettette magát? Arról, hogy ki mit gondol, csak ő maga vallhat. És mi vagy elhisszük neki, vagy nem. Konvenció kérdése. Meg a bizalomé. Apám halála után félévvel őt is eltemettük. Valami titokzatos belső vérzés vitte el.

SONNER IDA: A szíve hasadt meg.

KOVÁCS MÁRIA: Ugyan, sveszter Ida.

SONNER IDA: Más mitől vérzett volna el?

KOVÁCS MÁRIA: A szív nem vérzik. A belső szervek, a gyomor, a belek igen. Meg az agy. Az is. De a szív...

SONNER IDA: A Janika utáni bánat vitte el.

KOVÁCS MÁRIA: Az lehet. Bár nem sokat fogott fel ő abból.

SONNER IDA: Az élet nem a fejünkben van. És a bánat meghasítja a szívet. A szív tele van vérrel. És ha a szív meghasad, a vér kifolyik.

KOVÁCS MÁRIA: Hülyeség. De azért ne féljen, sveszter Ida. Nem rúgjuk ki. Maradhat élete végéig.

SONNER IDA: Az van, amit Isten rendel.

KOVÁCS ANDRÁS: Ez a párbeszéd soha nem hangzott el. De azért tényleg sok világ van egymás mellett. Fogalmam sincs. Mindegy. Mindig odáztam, odáztam a pillanatot, de aztán egyszer mégsem kerülhettem el. Pedig úgy féltem ettől, mint a tűztől. Hogy egyszer le kell ülnöm anyámmal beszélgetni.

KOVÁCS MÁRIA: Töltsél.

KOVÁCS ANDRÁS: Két napja csak alszik.

KOVÁCS MÁRIA: Igen.

KOVÁCS ANDRÁS: Ma sem evett semmit.

KOVÁCS MÁRIA: Nem.

KOVÁCS ANDRÁS: Nem is ivott.

KOVÁCS MÁRIA: Nem.

KOVÁCS ANDRÁS: Tisztába sem kellett tenni.

KOVÁCS MÁRIA: Nem.

KOVÁCS ANDRÁS: Nincs már benne semmi.

KOVÁCS MÁRIA: Nincs. Töltsél.

KOVÁCS ANDRÁS: Nem tudok mást tenni. Szeretem. Az anyám.

KOVÁCS MÁRIA: Töltsél. Függsőleges négy: enélkül nincs vallás. Öt betű, a második a, az utolsó l.

KOVÁCS ANDRÁS: Nem tudom. Ria, te hogy bírod?

KOVÁCS MÁRIA: Mit?

KOVÁCS ANDRÁS: Ezt az egészet.

KOVÁCS MÁRIA: Nem tudom. Bírom. Tudom, hogy mit kell tenni, és azt is teszem. Elvégzem a feladatomat. A lehető legjobban. Töltsél. Enélkül nincs vallás. Mi a fene lehet az? Persze én sem vagyok tökéletes. Nekem is volt még egy házasságom. Apád előtt. Néhány hónapig tartott. Még egy év sem volt.

KOVÁCS ANDRÁS: Ki volt az?

KOVÁCS MÁRIA: Nem ismered. Inkább dac volt, mint szerelem. Elvégre én már akkor apádat szerettem. Még jóval azt megelőzően, hogy egyetemre mentem volna. Emlékszem, ott állt apád az iskolaudvar közepén, és jó hangosan, hogy mindenki hallja, azt mondta: Ria, úgyis te leszel a feleségem! Tizedikes volt, nagy vagány, én meg kilencedikes, és pirultam a szégyentől. De ő komolyan gondolta. Csak az a kár, hogy édesapám az esküvőnk másnapján agyvérzésben meghalt. De mi, apáddal, látod, együtt élünk. Persze volt neki mindenféle barátője, Melitta, Florika – mindenkivel hírbe hozták, ő meg élvezte. De soha nem csalt meg. Az Iliász szerzője. Homérosz. Az első betű h. Enélkül nincs vallás. Ha – két betű hiányzik – l. Ha – hm – hm – l. Mi az istenverése ez?

KOVÁCS ANDRÁS: Halál.

KOVÁCS MÁRIA: Ugyan. Hülyeség. A vallás Isten nélkül nincs.

KOVÁCS ANDRÁS: Florika néniire emlékszem. Olyan volt, mint Márgárétápüszlárú.

KOVÁCS MÁRIA: Soha nem csalt meg. És én sem őt. És te se csalj meg soha senkit. És ne is csapj be. Egyszer becsapott. Akkor nagyon megharagudtam. Azt mondta vigyázott, de nem. Akkor maradtam terhes a húgoddal. Ő nagyon akart gyereket, én még nem. Aztán lány lett. Úgy, ahogy akarta. Olyan boldog volt, hogy madarat lehetett fogatni vele. Te, ez csak halál lesz. Megvan az utolsó előtti betű. Á. Ha – egy betű hiányzik – ál. Habál, hacál, hadál, hadzál, hadzsál, hafál, hagál, hahál, hajál, hakál, halál... Nem lehet az. Valami másnak kell lennie.

KOVÁCS ANDRÁS: Arra emlékszem, hogy valami cirkusz volt, apám a húgom pártját fogta, te el akartad kergetni őket, és a végén én mentem világgá. Meg is voltam büntetve valamiért. De csak a kert végéig jutottam, mert ott ráléptem a kapa nyelére, és valami méz került a szemembe.

KOVÁCS MÁRIA: Nem emlékszem. Töltsél nekem is. Félttem. Te nagyon nehezen akartál megszületni. Kedd este bevittek engem, és te csak csütörtök reggel bújtál ki. Fél nyolckor. Dehogy bújtál. Kihúztak. Erőszakkal. Forcepsszel. Sehogy sem akartál kijönni. A vidánsátor se szedett ki. Az orvos már a mellkasomon térdelt, úgy nyomott. Szét is zúzta a szegycsontomat, azóta sem tudok hasra feküdni. Egy olyan fogóval fogták meg a koponyádat, úgy szedtek ki belőlem. A koponyád úgy megnyúlt, mint a rajzfilmben Oblionak. Amikor megláttalak, elsírtam magam. Iszonyatosan rusnya voltál. Az egész tested lila volt, ott ordítottál az arcomba azzal a megnyúlt fejeddel, csupa csont és bőr, mint egy béka – borzasztó látvány voltál. Én elkezdtem zokogni, hogy nem akarom. Ezt nem akarom. Szóval ettől félttem. De a húgod, csak potty, egyből kinn volt. Kerek, húsos, egészséges, rózsaszín... És aztán több gyereket nem akartunk. Pedig apád, ha csak rám nézett, már terhes is voltam. Előtted volt még egy kaparásom is. De aztán már tilos volt.

KOVÁCS ANDRÁS: Most, hogy így nézem anyámat, eszembe jut, hogy mi van velem? Hiszen anyám több évtizede nincs. Ő sincs. Én akkor kivel beszélgetek? Kiről beszélgetek?

KOVÁCS MÁRIA: Buba segített sokat nekem. Ő babusgatott téged. Ő volt a második anyád. Ő nevezett el Asinak.

KOVÁCS ANDRÁS: Mi történt Bubával, Ria, mért nem jött?

KOVÁCS MÁRIA: Nahát, halál! Tényleg ez jött ki! Micsoda hülye meghatározás: nélküle nincsen vallás. Halál. Hát gratulálok annak, aki ezt kitalálta. Csend van.

KOVÁCS ANDRÁS: És az is volt. Mikor beléptem, már csak azt láttam, hogy az apám mellkasa magába roskad. És annyi volt. Tök egyedül halt meg.

IMREZOLTI: Ezt az igazolást kell leadni a körzetnél. Ők kiállítják a halotti bizonyítványt, és utána el lehet kezdeni intézni a temetést.

KOVÁCS ANDRÁS: Zolti bácsi, tényleg nem volt semmi esély?

IMREZOLTI: Nem. Túl későn jött el hozzám.

KOVÁCS ANDRÁS: És a röntgenfelvételen sem látszott semmi?

IMREZOLTI: Most, így utólag, igen, van ott valami folt a tüdön. De olyankor ki gondol a legrosszabbra? A legpesszimistább, de helytelen diagnózis kezelése és a nagy optimizmusból fakadó nem kezelés is egyformán veszélyes. Ráadásul a tünetek mind cukorbetegségre utaltak.

KOVÁCS ANDRÁS: De az állapota nem javult. Sőt. Egyre jobban fogyott, a láza nem csökkent...

IMREZOLTI: Igen. Ezek az egészségügyi dolgok hosszú lefolyásúak. Sosem lehet tudni, eltaláltuk-e a megfelelő kezelést vagy sem.

KOVÁCS ANDRÁS: Vagy magát a betegséget...

IMREZOLTI: Mit akarsz ezzel mondani? Mi itt csak kergetjük a rákot, de nem tudjuk megfogni! Tehetetlenek vagyunk, és azok is maradunk! Azt akarod mondani, hogy szándékosan öltem meg apádat? Hogy szándékosan kezeltem félre? Éjjel-nappal itt voltam, most is az első szavatokra jöttem! Ennyit tud az orvostudomány, fiam! Ezt akartad hallani? Hogy beismerem a vereséget? Akkor tessék, itt van: semmit sem tudok tenni a halál ellen! És aki többet állít, az a sarlatán!

KOVÁCS ANDRÁS: Megborotváltam. Nagyon nehéz borotválni egy olyan bőrt, ami elvesztette ruganyosságát. És fogni egy olyan arcot, ami hideg. Anyám felöltöztette, én meg ölbe vettem, egyedül, elbírtam, hiszen már semmi sem volt, és letettem a padlóra. Kinyújtóztattam, és a szemére tettem két százaléjest. Akkoriban ezek voltak a legnagyobb

érmék. A húgomra nem emlékszem. Fogalmam sincs, hol volt? Benne volt ő egyáltalán az én életemben?

KÖRORVOS: Mért nem jelentették be?

KOVÁCS ANDRÁS: Mert soha nem jártunk itt. Nem is tudtam, hogy valamiféle körzethez is tartozunk.

KÖRORVOS: Mindenki tartozik valamiféle körzethez. Ez a szabály. Törvény. Itt van, ni! Itt vannak a lapjai. Kovács János.

KOVÁCS ANDRÁS: Nem tudtam.

KÖRORVOS: Nem is tudhatta, mert hivatalból vannak itt. Ötvenhárom éves.

KOVÁCS ANDRÁS: Igen.

KÖRORVOS: Egyszer sem járt itt.

KOVÁCS ANDRÁS: Nem. Egyszer sem.

KÖRORVOS: És akkor mért állítsak ki én igazolást?

KOVÁCS ANDRÁS: Nem tudom. Mert meghalt.

KÖRORVOS: Soha ide nem dugják az orukat, de amikor kell valami, akkor add Uram, de most mindjárt! Ezt magának ki állította ki?

KOVÁCS ANDRÁS: Imrezolti.

KÖRORVOS: Imrezolti? Az meg kicsoda?

KOVÁCS ANDRÁS: Doktor Imreh Zoltán.

KÖRORVOS: Ja, Imrezolti! Most látom! Igen. Csak el van kenődve a pecsét. Valami ráfolyt.

KOVÁCS ANDRÁS: Lehet, hogy a könnyeim?

KÖRORVOS: Magának ő csak Imrezolti?

KOVÁCS ANDRÁS: Nem. Ő Zolti bácsi.

KÖRORVOS: Honnan ismerik?

KOVÁCS ANDRÁS: Apámnak volt gyerekkori barátja. És ő mentett meg engem, amikor agyhártya-gyulladásom volt.

KÖRORVOS: Magának volt meningitisze?

KOVÁCS ANDRÁS: Igen.

KÖRORVOS: Remek orvos. Adjanak hálát neki. Az érte való tiszteletből állítom ki magának ezt a papírt. De aztán jelentkezzenek be. Maga, meg akik vannak még a családban. Ja, miben halt meg az édesapja?

KOVÁCS JÁNOS: Rák.

KÖRORVOS: Aha. Szóval a halál oka rák. Ja, igen. Itt írja. Csak olyan olvashatatlan ez a papír. Rendben. Csak mert be kell vezetnem ebbe a rubrikába.

REFORMÁTUS PAP: Kovács János, Kovács János, Kovács János – nem, ilyen név nincs nálunk. Biztos, hogy ide tartozott?

KOVÁCS ANDRÁS: Igen. Itt lakunk a szomszédban. Haladás utca kettő.

REFORMÁTUS PAP: A jobb oldal vagy a bal?

KOVÁCS ANDRÁS: A jobb.

REFORMÁTUS PAP: Honnan nézve?

KOVÁCS ANDRÁS: Az állomás felől.

REFORMÁTUS PAP: Az állomás felől. Igen. Az a fele ide tartozik. Mármint háttal az állomásnak, nem?

KOVÁCS ANDRÁS: Igen.

REFORMÁTUS PAP: Igen. Végeredményben az egész Haladás utca ide tartozik. Kovács János. Nem találom. Mikor fizettek utoljára?

KOVÁCS ANDRÁS: Nem tudom. Meg kell kérdeznem anyámat.

REFORMÁTUS PAP: Na, mert ez lehet a hiba. Hogy nem fizettek. Akkor pedig nincs itt. És akkor már én sem tudom eltemetni. Ezt ki kell kurkászni. Másként nincs temetés. Nem lehet. Nem tudok eltemetni egy olyasvalakit, aki nincs. Aki nincs itt. Ebben a könyvben.

TEMETKEZÉSI VÁLLALKOZÓ: Én inkább ezt ajánlom. Ez egy kicsivel drágább, de biztonságosabb. Gondoljon arra, hogy most meleg van. És ilyenkor hamarabb indulnak be a testi változások. Miben is távozott el a kedves édesapja?

KOVÁCS ANDRÁS: Nem távozott el. Meghalt.

TEMETKEZÉSI VÁLLALKOZÓ: Igen, de miben?

KOVÁCS ANDRÁS: Mármint a halál oka?

TEMETKEZÉSI VÁLLALKOZÓ: Igen, ha szabad tudnom.

KOVÁCS ANDRÁS: Rák.

TEMETKEZÉSI VÁLLALKOZÓ: Rák. Értem. Hát akkor annál inkább. Nézze, én nem nyereszkedni akarok, Isten lássa lelkem, dehogya! Van nekem sajnos rendelésem elég! Csak arra gondoljon, hogy a meleg miatt ugye, már bocsánattal, de felpuffad a test. Különösen a rákos daganat indul rohamosan oszlásnak. És ilyenkor nagyon nehéz lesz lezárni a koporsót.

KOVÁCS ANDRÁS: Eleve le lesz zárva.

TEMETKEZÉSI VÁLLALKOZÓ: Mármint úgy lesz felravatalozva?

KOVÁCS ANDRÁS: Igen. Úgy.

TEMETKEZÉSI VÁLLALKOZÓ: Értem. Lezárt koporsóban lesz felravatalozva. Hát akkor annál inkább. Mert ugye a test gázokat is termel, és azok egyrészt érződnek, másrészt meg szétfeszíthetik a fát, ha az gyengébb minőségű. És elég kellemetlen, ha mindez a szertartás alatt történik. De természetesen ön dönti el, hogy miként legyen. Akkor tehát marad ez? Rendben. Mondja meg kérem, milyen címre menjünk, és hova kell vinni az eltávozottat?

KOVÁCS ANDRÁS: Haladás utca kettő, és a fenti temetőbe.

TEMETKEZÉSI VÁLLALKOZÓ: A fenti temetőbe. Milyen szertartás lesz? A rekvizitumok végett kérdelem csak. Mármint például a szemfedőn mi legyen? Kereszt, kehely, pelikán, alfa és omega...

KOVÁCS ANDRÁS: Református. Talán. Mindegy. Most már édesmindegy.

TEMETKEZÉSI VÁLLALKOZÓ: Hát igen. Ez vár mindannyiunkra. Akkor ajánlom ezt a szemfedőt, ennek szép az ornamentikája. Ennek a szélén ez a diszkrét cédrusminta fut, és csak ez látszik ki. Ebben az esetben pedig lehet katolikus, református, unitárius, ateista – tényleg édesmindegy. És nekünk is kellemesebb ilyesmit nézni a szertartás alatt. Ha megenged egy ilyen megjegyzést. Haladás utcát tetszett mondani?

KOVÁCS ANDRÁS: Igen. Haladás utca kettő.

TEMETKEZÉSI VÁLLALKOZÓ: Haladás utca kettő. Értem. Ez jobb oldalt van vagy bal oldalt?

KOVÁCS ANDRÁS: Jobb oldalt.

TEMETKEZÉSI VÁLLALKOZÓ: Jobb oldalt. Értem. Az állomás felől nézve, vagy a posta felől?

KOVÁCS ANDRÁS: Az állomás felől.

TEMETKEZÉSI VÁLLALKOZÓ: Az állomás felől. Értem. Köszönöm. A parkolás miatt kérdem csak. De végeredményben mindegy. Most mindenki szabadságon van, és nincs annyi autó. Ott leszünk. Háromnegyed egy megfelel?

KOVÁCS ANDRÁS: Tökéletes. Köszönöm.

TEMETKEZÉSI VÁLLALKOZÓ: Én köszönöm.

KÖZJEGYZŐ: És ne felejtse, minden, ami az elhunyt után maradt: birtoklevél, részvény, számlakivonat, biztosítás – bármi, ami bármiféle tulajdonviszonyt jelent – szükséges a hagyaték tárgyalásához. Annak lezárta után már nem lesz semmilyen lehetősége bizonyítani, hogy jogosult, mint örökös, az elhunyt bármilyen tulajdonára.

KOVÁCS ANDRÁS: Azt sem tudom, hogy a számlákat hol fizette ki...

KÖZJEGYZŐ: Hát az elég baj. Mert amennyiben nem egyenlíti ki azokat, akkor, mint egy lavina, az elmaradt dolgok egyre csak, mint a rákos sejtek, dagadnak, és aztán élete végéig kísértetni fogják.

KOVÁCS ANDRÁS: Igen. Az én életem olyan, mint egy tükörtojás. Pontos körvonala van, szép fehér meg élénksárga, de isten őrizz, hogy felfakadjon. Apámat eltemettük, a munkatársak megsiratták, egy kicsit én is, a húgom zokogott, Sandu is, és ez meglepett, miközben csodáltam Riát, aki száraz szemekkel nézett maga elé. Aztán a nagybátyám, mind a kettő – leitta magát, és Ria akkor is száraz szemekkel merte ki a torozóknak a cérnalaskás húslevest.

DUCI: Ezt a két képet kaptam ma reggel az apánk dolgai között. Itt azt írja, hogy kábé másfél éves vagy. Ez itt, a kezekben a kedvenc traktod, nem? Istenem, milyen fiatal volt Ria! És itt a másik, tádám! A kedvencem. Ahogy nézel ezzel a hatalmas piros masnival, és olyan fancsali képet vágsz! Hagyj békén! Üzened a világnak. Tessék, neked adom.

KOVÁCS ANDRÁS: Szeretem a húgomat. Nagyon szeretem. És kétségbeesetten próbálok beszélgetni vele valamiről.

DUCI: Ez az élet rendje.

KOVÁCS ANDRÁS: Igen.

DUCI: Ennél több nem is kell.

KOVÁCS ANDRÁS: Nem.

DUCI: Elégedjünk meg azzal, ami van.

KOVÁCS ANDRÁS: Igen.

DUCI: Mert az élet nem könnyű.

KOVÁCS ANDRÁS: Nem.

EGY FÉRFI A TORRÓL: Ennyi az emberi élet. És jó lenne, ha nem csak ilyenkor szeretnénk egymást. Jó lenne, ha nem csak ilyenkor fogadnánk meg a tanácsokat. Ha nem csak ilyenkor döbbernénk rá, mekkora veszteség nekünk az, hogy valaki elment közülünk. Ha jobban figyelnénk egymásra, ha nem csak ilyenkor fordulnánk oda a másikhöz. Jó lenne, ha holnap is ugyanígy gondolkodnánk. Ha holnap is ugyanígy éreznénk. Lehet, hogy akkor tényleg örökké élénk! Isten nyugtasson, Jani!

PÂRVULESCU CSENGE: Itt vagyok.

KOVÁCS ANDRÁS: Igen.

PÂRVULESCU CSENGE: Itt vagyok!

KOVÁCS ANDRÁS: Igen, Csenge, itt vagy.

PÂRVULESCU CSENGE: Én mondjam ki?

KOVÁCS ANDRÁS: Mit?

PÂRVULESCU CSENGE: Hogy kívánlak.

KOVÁCS ANDRÁS: Csenge.

PÂRVULESCU CSENGE: Szép férfi lettél.

KOVÁCS ANDRÁS: Csenge.

PÂRVULESCU CSENGE: Szeretném, ha megölelnél. Nem így. Jobban. Még jobban. Nem kívánod?

KOVÁCS ANDRÁS: Csenge.

PÂRVULESCU CSENGE: Egy taknyos kölyök voltál, észre se vettelek.

KOVÁCS ANDRÁS: Csenge.

PÂRVULESCU CSENGE: De most...

KOVÁCS ANDRÁS: Csenge.

PÂRVULESCU CSENGE: Tíz perce egyebet se mondasz, csak azt, hogy: Csenge. Igen. Én vagyok. Itt vagyok. Gyere velem. Vagy vigyél el. Ahogy akarod.

KOVÁCS ANDRÁS: Csenge.

PÂRVULESCU CSENGE: Mi van, Kovács András?

KOVÁCS ANDRÁS: Én még szűz vagyok. De komolyan. Úgy éltem meg első házasságomat, hogy egyszer sem. A hét év alatt egyszer sem. De az is igaz, hogy tizenegyedikben rengeteget fantáziáltam rólad!

PÁRVULESCU CSENGE: Te beteg vagy.

KOVÁCS ANDRÁS: Kérlek, bocsáss meg.

PÁRVULESCU CSENGE: Te nem vagy normális!

KOVÁCS ANDRÁS: Hát ennyi. Tudom, mondatot „hát”-tal nem kezdünk. Én kezdek. És nem csak én. Mások is. Sokan. Nagyon sokan. Nem tudunk helyesen beszélni. Helyesen és szépen. De most nem a beszédéről van szó. Hanem arról, hogy apám meghalt. És én azóta is rettegek. És ahogy egyre jobban közeledem ahhoz az életkorhoz, amikor meghalt, egyre jobban rettegek. És egyre kevésbé tudom letenni. Az apámat. Pedig én azt hittem, hogy ezzel most már végérvényesen sikerült letenni, de ez a Kovács János teljesen hozzám ragadt. Hozzám nőtt. Én táplálom. Nem merek semminek se nekifogni, mert minek? Hamarosan úgyis meghalok. És próbálom hozzászoktatni magam ahhoz, hogy ne ragaszkodjak. És néha abbahagyom az ivást. És egészségesen táplálkozom. És nekiállok sportolni. Nem tudom, hogy mondatot „és”-sel lehet-e kezdeni? De mindegy. Gyere, Kovács János, ha van merszed! Gyere elő, végre beszéljünk! Ne csak én levelezek veled! Azt is úgy, hogy én írom, te meg elteszed. Jó mélyre! Hadd kérdezzem meg tőled, miért kell nekem mindig a becsület, az igazság, az adott szó? De te is gyere ide Ria! Fenséges, mint Athéne! Ide gyere, Kovács Mária, és mondd el nekem, hogy mért rettegek én a nőktől? Az érintéstől? A szextől? A pókoktól? Az érzelmektől? Ettől az egész élettől... És mért futok neki mindig újra és újra ennek az életnek, az én életemnek, és mért hitetem el a többiekkel, hogy én olyan más vagyok? Hiszen minden nekibuzdulásom csak egy-két napig, jó esetben mondjuk maximum egy hónapig tart. És aztán megint rettegek, pedig tudom, azzal többet ártok magamnak, mintha valami végtelen nagy boldogságban naponta leinnám magam. Évek óta nem ittam le magam. Mért minden vagy fehér vagy fekete? Most meg itt vagyok, és félek a haláltól. És csak nézem kifelé a fejből ezt a panoptikumot. Igen. Nem nézek kifelé a fejből bele a panoptikumba, hanem az egész panoptikumot nézem ki a fejből. Mert nem tudom, hogy mindez megtörtént-e, nem tudom, hogy mindez történik-e most, vagy az én fejemben van ez az egész. És lehet, hogy még az is csak az én fejemben van, hogy az

önök fejében vagyok én ezzel az egészszel együtt. Ami itt van. Vagy nincs. Nem tudom.
Ennyi. Ennyi, ennyi, ennyi. Kész, vége! Sluszpász! Köszönöm. Vizontlátásra. A
vizontlátásra!